

ΙΠΠΟΤΙΚΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΔΟΥΜΑ, ΠΑΤΡΟΣ

..... Η ΔΥΟ ΑΡΤΕΜΙΔΕΣ (*) .....

Γ.

Ο ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΚΙ Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ήταν ήδη Μαίον 1551. Ένας νέος δεσποχτό χρόνιον και μία γυναίκα μεσόκομη, βγήκαν από ένα σπίτι με άπλο έξωτερικό κ' άρχισαν να διασζίζον πλάι-πλάι το χωριό Μοντζουμερό.

Ο νέος ήταν ένα όμοιο πάλληκαρι με καστανά μαλλιά, με γαλάζια μάτια, με κατάνεχα δόντια και με τριανταφύλλενα χείλη. Είχε μία όμορφη οσζδόν γυναικία. Το εύροστο, με και κομψό του άνάστημα, είχε κάτι από τη δύναμη της βελανιδιάς και τη λεγγοράδα του καλαμού. Ήταν πλάι και κομψά ντυμένος και το βελουδένιο καπέλλο του, που το φορούσε γυριό προς το πλάι, το στόλιζε ένα λευκό φτερό.

Το άλογό του, του όποιον κρατούσε το χαλινάρι περασμένο στο μπράτσο του, τον ακούουθουσε, άνασπώνοντας κάθε τόσο το κεφάλι του για ν' άνασάνη, χρομητίζοντας πρόθυγα.

Η γυναίκα που είχε στο πλάι του, φαινόταν ν' άνήκη στην κοινωνία εκείνη τάξη, που βρισκείται άνάμεσα στη φτωχολογία και στους άστοιχ. Τα ρούχα της ήσαν φτωχικά, με τόσο καθαρά, ώστε ή έξωτερική καθαριότης τους φαινόταν σαν να της έδινε κάποια κομψότητα. Πολλές φορές ο νέος της είχε προσέινει να στηριχτεί στο μπράτσο του, με εκείνη είχε άρνηθεί, σαν να μη της ταίριαζε αυτή ή τιμή.

Όταν έφτασαν μπρός στην πόλη του πόργου Μοντζουμερό, που δεκαπέντε χρόνια τώρα έμινε έρημος, χωρίς κυριους, ο επιστάτης τους δέχτηκε πρόθυμα, δείχνοντας τη φιλία του προς τη γυναίκα και το σεβασμό του προς τον νέο.

—Μάστορ Έλιούτ, του είπε ή γυναίκα, θέλωμε να μπούμε στον πύργο. Έχω να πώ κάτι στον κύριο Γαβριήλ (και, λέγοντας τα λόγια αυτά, έδωσε το νέο) και δεν μπορώ να το πώ, παρό στην αίθουσα των τιμών.

—Περνάτε, κυρία Άλούζα, απάντησε ο Έλιούτ, και μιλήστε όπου θέλετε στον νεαρό αυτό κύριο, έχετε, ότι δικσιγώς κανείς δεν θα ρθή να σας ένοχλήση.

Οι δύο έπισκέπτες διέσχιζαν τότε την αίθουσα των σεμιοτημάκων και μπήκαν στην αίθουσα των τιμών.

Η αίθουσα αυτή ήταν επιτιμωμένη όλος την ήμερα που την είχε αφήσει ο τελευταίος κόης Μοντζουμερό.

Ο Γαβριήλ μπήκε μέσα, νοιώθοντας μια έξωροστη συγκίνηση. Όστόσο, μόλις ή πορτα έκλεισε πίσω τους, θεμηθήκε το σκοπό, για τον όποιο είχαν πάει εκεί και ήλθε στη συντροφιά τους :

—Τώρα, αγαπητή μου Άλούζα, καλή μου παραμιάνα, πρέπει να μη άναβάλω, λέει της έξωολόγησε που μου έχεις άποσχεθεί. Πρέπει να μη μιλήσει άφροδα. Άρκετά έδιδάταξ ές τώρα και άρκετά έγω σε περιμένα. Κάθε φορά που σε ρωτούσα ποιά εινε τ' όνομά μου, πού ήταν ή οικογένειά μου και ποιάς ο πατέρας μου, μου ά-

παντούσε : «—Γαβριήλ, θα σας πώ όλ' αυτά, όταν θα κλείσετε τα δεσποχτό σας χρόνια, την ήμερα που θα ένηλικιωθήτε και θα έχετε το δικαίωμα να έχετε σταθά...». Λοκόν, σήμερα, 5 Μαίον 1551, συμπλήρωσα τα δεσποχτό μου χρόνια κ' ήρθα να σε παρακαλέσω να πραγματοποιήσης την υπόσχεσή σου. Έσύ μου απάντησες κ' έπωσήμότη : «—Δεν ταραξεί να σας φανερώσω ποιάς εινε πραγματικά έδώ μέσα στο φτωχικό σπίτι της χήρας ενός ίποκόμου. Αυτό πρέπει να γίνει στον πύργο των κομητιον ντε Μοντζουμερό, στην αίθουσα των τιμών...». Άνεθήκαμε λοιπόν το βουνό, καλή μου Άλούζα, περάσαμε το κατόφι του πύργου των εύγενων κομητιον και να που βρισκόμαστε τώρα στην αίθουσα των τιμών.

—Καθήστε, Γαβριήλ, άν μου επιτρέπετε να σας άποκαλέσω για τελευταία φορά κ' αυτό το όνομα.

Ο νέος, άντι να της άπαντήση, της έπηρε τα δύο χείρια και τα έφερε στοργικά στα χείλη του.

—Καθήστε, έξωολούθησε ή Άλούζα, με όχι σ' αυτή την καρέλλα, ούτε και σ' αυτή τη μεγάλη έδρα...

—Μά που θέλεις λοιπόν να καθήσω, καλή μου παραμιάνα ;

—Σ' αυτό το θρόνο, απάντησε ή Άλούζα με φωνή, ή όποια είχε κάποια έπισημότητα.

Ο νέος έπάκουσε και τότε ή παραμιάνα του είπε :

—Και τώρα, άκούσατε με...

—Μά καθήσε και σύ, εινε ο Γαβριήλ.

—Μου το επιτρέπετε ;

—Άσπείνεσα, καλή μου παραμιάνα ;

Η Άλούζα καθήσε στα σκαλοπάτια του θρόνου, ενώ ο νέος την χιτύαζε προσεχτικά, γεμάτος περιέργεια.

—Γαβριήλ, είπε ή παραμιάνα, άποκασιμένη τέλος να μιλήση, έδωσατε μόλις έξη χρόνον όταν έχάσατε τον πατέρα σας κ' έγω τον σζυγό μου. Σας ευχαλούησα έγω, γιατί ή μητέρα σας πέθανε, φέρνοντάς σας στον κόσμο. Από την ήμερα εκείνη, έγω που ήμουν όμογάλακτη της μητέρας σας, σας άγάπησα σαν παιδι μου. Όλος σας έδωσα το γάλα μου, σας έδωσα κ' όλόκληρη την φροχή μου...

—Αγαπημένη μου Άλούζα, τη διέκοψε ο νέος, πολλές πραγματικές μητέρες θα έκαναν λιγότερα από όσα έκανεσ έσύ για μένα και καμιά, σε βεβαιώνω, άπολύτως καμιά, δεν θα έκανε περισσότερα.

—Μά δεν ήμουν μονάχα έγω κοντά σας, έξωολούθησε ή αγαθή γυναίκα. Κι ένα σοφό άλλο άνθρωπο έσπεισαν να σας περιστηζέιν. Ο Δόν Ζαμν ντε Κρουαζίν, ο άξιος έρμηθεός αυτού του πύργου, έφρόντισε με στοργή για τη μόρφωσή σας. Ο Άνγκερμάν Λορέν, στενός φίλος του μακαρίτη σζυγίου μου και παλαιός σταλάτης των κομητιον ντε Βιουιτιέ, των γατόνων μας, έγινε δάσκαλός σας στα όβλια και σας έμαθε να χρησιμοποιείτε το κοντάρι και το σπαθί και να καθάλλιτε τα πύ άντιόταχτα άλογο. Έτσι, όταν πρό δύο έτων έγιναν ή μεγάλες γιορτές στο Άλανσόν, επ' εύκαιρία των γάμων του βασιλέως μας Έρρίκον Β', δείξατε με τον πιο λαμπρό τρόπο, ότι είχατε όφελθεί από τα μαθηματά του. Έγω,

μά φτωχή κ' άμάρωστη γυναίκα, δεν μπορούσα να κάνω τίποτ' άλλο, παρά να σας άγαπώ και να σας μάθω να λατρεύετε το Θεό. Αυτό μονάχα προσπαθούσα να κάνω. Η καλή μας Παναγία με βοήθησε κ' έτσι

Η Άρτεμις του Ποντιέ, μια άπ' τις ήρωίδες του μυθιστορήματος.

(Εικόν του Κλουέ, από το βιβλίο της Μαντάμ ντε Λαφαγιέτ «Η Πριγκίπισσα ντε Κλέε»).

* Είγαμε άναγγείλει ότι θ' άρχίζαμε στο άλλο αυτό την «Βασίλισσα Μαρκό» του Δουμά, φίλου του «Μπουκέτο» όμοιος μας σπέδειον ότι το έργο αυτό δημοσιεύθηκε τελευταία σε καθημερινή έσημερίδα. Για να μη σάς δώσουμε λοιπόν έσπασημοειμένο μυθιστόρημα, έστω και πλήρες, έστω και λογοτεχνικά μεταφρασμένο, άρχίζουμε από σήμερα ένα έπιση άριστοσυρηματικό ρομάντζο του Άλ. Δουμά, πατρός, τις «Δύο Άρτεμιδες».

σημερα, που κλείνετε τα δεκαεπτά σας χρόνια, είσθε ένας λαμπρός χριστιανός, ένας σοφός άρχοντας κι ένας λαμπρός πολεμιστής... Έλπιζο μάλιστα πως, με τη βοήθεια του Θεού, δεν θα ύστερησάτε σε τίποτε από τους ένδοξους προγόνους σας, ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ ΓΑΒΡΙΗΛ, ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΔΟΥΚΗ ΚΟΜΗ ΝΤΕ ΜΟΝΤΓΚΟΜΕΡΥ!

Ο Γαβριήλ σμύθησε απ' το θρόνο, στον όποιο βρισκόταν καθήμενος, κι έβγαλε μια κραγή!

— Κόμης ντέ Μοντγκομερύ! Έγώ;... Έγώ;...

Μά άμέσως έξακολούθησε μ' ένα γέλιο χαμόγελο στα χείλη:

— Έ λουπόν!... Τό έλιξα αυτό πάντοτε!... Δεν άμειβόμια καθόλου γι' αυτό!... Τό έβλεπα στα παιδικά όναρά μου και μιά μέρα τό είπα στη μουή άγαπημένη μου φίλη Άντάμια. Μά τί κάθησα εκεί, μπρός στα πόδια μου, καλή μου Άλούζα; Σήνω να σε κλείσω μέσα στην άγκαλιά μου, άγία γυναίκα!... Μήπως δεν θέλεις πια να μ' άναγκοίσεις γιά παιδί σου, έπειδή είμια ό άλόγως των Μοντγκομερύ;

Και καθώς άγγαλιάζε την παραμένα του, ό νεαρός άρχων έπαυόμιανε με φωνή που έστρεφε από πρηφάνεια:

— Έγώ!... Έγώ!... Άπόγονος των Μοντγκομερύ!... Κληρονομός ενός από τά πιο άρχαία και ένδοξα όνόματα της Γαλλίας!... Ναι, ό Λόν Ζαμιά μου ήμια γεννά γεννά, βασιλεία τους βασιλεία, όλη την ιστορία των προγόνων μου, των ένδοξων προγόνων μου... Φίλησέ με άκόμα, Άλούζα!... Τι θά πη ή Άστειμας γιά όλ' αυτά; Όι πρόγονοι της άγίας Γροντεγκράν, έπίσκοπος του Σουέζ, κι ή άγία Όπιοκτιν, που έζησαν στην εποχή του Καρολομάγνου, άνήξαν στον όικο μου!... Ό Ρογίρος ντέ Μοντγκομερύ διοικούσε μιά στρατιά του Γουλιέλμου του Κατακτητηού! Ό Γουλιέλμος ντέ Μοντγκομερύ άνάγκασε μιά σαταγορία με διατά του Έξοδα κι' ήπιζε επί κεφαλής της... Συγγενικοί δεσμοί ήσαναι πολλές φορές τον όικο μου με τίς βασιλείς υιογένειες της Σκωτίας και της Γαλλίας και οι πρώτοι λόρδοι του Λονδίνου κι' οι πιο ένδοξοι άρχοντες του Παρισίου θά με αποκαλούν έξάδελφό τους. Ό πατέρας μου τέλος...

Μά Έξαμα ό Γαβριήλ στάθηκε σάν συντριμμένος, Έπειτα έξακολούθησε θλιβερά:

— Άλλοίμονο!... Παν' όλα αυτά, καλή μου Άλούζα, είμια δεικνόμενος στον κόσμο... Έγώ, ό μέγας άρχων, ό ένδοξος μεγιστάν, είμια ένα φτωχό όρμανό, Έγώ, ό άπόγονος τόσων βασιλευών προγόνων, δεν έχω τον πατέρα μου. Ό φτωχός μου πατέρας!... Δέξ με, Άλούζα... Κλείω τώρα... Κι' ή μητέρα μου;... Πέθανε κι' αυτή!... Πέθανε κι' ό πατέρας μου κι' ή μητέρα μου! Ό! μήησέ μου γι' αυτούς γιά να μάθω πως ήσαν τώρα που Ξέρο πως είμια παιδί τους... Άς άρχίσουμε από τον πατέρα μου... Πώς πέθανε; Διηγήσού τό μου αυτό...

Μά ή Άλούζα σόκλωνε. Ό Γαβριήλ την κούτταζε με κατάπληξη.

— Σέ ρωτάω, παραμένα, να μου πης πως πέθανε ό πατέρας μου; Ξαναρώτησε σε λίγο.

— Υψηλότατε, ό Θεός μονάκι τό Ξέρι αυτό, άπάντησε σοβαρά ή τροφός. Μιά μέρα, ό κόμης Γαζώβος ντέ Μοντγκομερύ, ό ένδοξότατος πατέρας σας, έφυγε από τό άδάτωρό του της όδοι των Κήπων του Άγιου Παύλου, στο όποιο κατοικούσε στο Παρίσι, και δεν Ξαναγύρισε πια σ' αυτό. Του κάκων τον άναζήτησαν από τότε οι φίλοι του και οι έξάδελφοί του, Έξαμεινίστηκε, Θεέ μου!... Ό βασιλεύς Φραγκίσκος Α' διέταξε να γίνουν άναζητήσεις και Ξερενε γ ή όποιες όμως δεν έφεραν κανένα άποτέλεσμα. Ό πατέρας σας είχε έχθους επιτηδευούς και δυνατούς και πιθανόν να έπεσε θύμα καμιάς προδοσίας. Έτσι, ενώ δεν έχετε πια πατέρα, ό τάφος του Γαζώβου ντέ Μοντγκομερύ λείπει από τό παρεκκλήσιο του πάργου σας. Δεν τον Ξαναβρήκαν πουθενά, ούτε πεθαμένο, ούτε ζωντανό...

— Και όμως, έγώ, τό παιδί του, δεν τον άναζήτησα καθόλου! φώναξε ό Γαβριήλ. Άχ, γιατί, παραμένα, να μί μοι τό πης τόσον καρδ αυτό; Μού Ξερωμες λοιπόν την καταγωγή μου, γιατί έστρεψε να εκδιήσω ή να σώσω τον πατέρα μου;

— Όχι γι' αυτό, άλλα γιατί ήθελα να σώσω εσάς τον ίδιο, ύψηλότατε, άπάντησε ή άγαθή γυναίκα. Άκούστε με. Ξέρετε ποιά ήσαν τά τελευταία λόγια του σύζυγου μου, του γενναίου Περό Γραβιού, ό όποιος Ξεφυγε από τον όικο σας θρησκευτική λατρεία. «Γυναίκα, μου είπε, λίγες στιγ-

μες πριν Ξεφυγήσει, δεν θά περιμένει να με θάψει, άλλα μόλις θά μου κλείσει τά μάτια, θά έγχατολήρης άμέσως τό Παρίσι μαζί με τό παιδί του άρέντη. Θά πιά και θά έγχατολήρης στο Μοντγκομερύ, όχι όμως στον πάργο, άλλα στο σπίτι που μί γάρισε ή καλοσύνη του άρέντη. Έξεί θ' άναθέρμης τον άλόγιο των κυριών μας, χωρίς να τον περιβάλει με κανένα μυστήριο, άλλα και χωρίς να κάνει θόρυβο. Οι καλοί μας συντοπίες θά τον σεβαστούν και δεν θά τον προδώσουν. Φρόντισε από πάντων να κρύφης από τον ίδιο την καταγωγή του. Γιατί άν τή μάθει, θά γαθή. Άς μάθει μονάκι ότι είνε υγένης. Μόνον όταν θά κλείση τά δεκαεπτά του χρόνια, φανέρωσε τον τό όνομά του και την καταγωγή του. Θά ζήνη τότε μόνον του τί πρέπει γιά τί ιστορί να κρύπ. Μά πρόσχε ως τότε. Έχθους τρεμερε κι μιση άδυσότητα θά τον καταδιώξουν, γιατί, βέβαια, αυτοί που χτύπησαν τον άπετό, τον πατέρα του, δεν θά σεβαστούν τό νεοσά του...»

— Αυτό μοι είπε ό σύζυγός μου, έξακολούθησε ή Άλούζα. Άμέσως κατόπιν πέθανε, ύρημότατε, κι' έγω, απακωνάιτας στις διαταγές του, σάς πησα και σας έφερα εδώ. Ήσαστε τότε Ξη ζήνων κι' ό πατέρας σας είχε γαθή από τριών χρόνων. Στο ζωικό ήξεραν την Ξεφάνεια του κόμητος κι' ήξεραν επίσης, ότι έχθροι τρεμεροί άπειλούσαν όποιον έφερε τ' όνομά του. Γι' αυτό οι χωρικοί, μολονότι σας είδαν και σας άναγκοίσαν, εν τούτοις, σάν να ήλχαν κάνει όλοι συμφωνία, κράτησαν μιά γενική σιωπή και κανείς ποτέ δεν με ρώτησε γιά σας. Έπειτ' από λίγο καιρό, ό μοναχογιός μου, ό όμοιάτατος άδελφός σας, ό φτωχός μου Ροβέρτος, πέθανε από ποροτός. Φαίνεται πως ό Θεός ήθελε ν' άρρωσώθω όλόκληρη σε σας.

— Άς είνε σύλογημένο τ' όνομά του. Τότε όλοι έζωναν πως πίστευαν πως εσείς είσαστε τό παιδί μου κι' όμως όλοι σας έφρόντο με βαθύ σεβασμό και με μιά συγκινητική ύποταγή. Έβλεπαν πόσο ιωδίζετε με τον πατέρα σας στην όρη και στην ψυχή. Έβλεπαν πως είχατε γεννηθεί άρχων και άρχηγός. Τά παιδιά των περιζώρων στα παιχνίδια τους και στους άγώνες τους έοχόντουσαν μονά τους κι' έκαιναν υπό τίς διαταγές σας. Ήσαστε ό νεαρός βασιλεύς του τόπου. Όλοι σας έβλεπαν με θαυμασμό να μεγαλώνετε και να όμορφάινετε. Οι φρόνοι των κτημάτων και των ύποστατικών του πάργου έοχόντουσαν στο σπίτι μου, χωρίς κανείς να ζητήσει τίποτε. Τό πιο όραίο όλογο της περιοχής προορίζοναι πάντοτε γιά σας. Ό Δόν Ζαμιά, ό Άνγκεράν κι' όλοι οι ύποταλείς κι' οι ύπηρέτες του πάργου, σας προσφέρουν τίς υπηρεσίες τους, σάν να σας τίς όφειλαν, και σε τίς δεχόσαστε σάν χροές τους. Ήσαστε γενναίος, τοιμηρός και μεγαλοπρεπής και με την παραμαρκή άκόμα κίνηση σας, δείχνατε από ποιά γεννα κατάψαστε...

— Όσο ή Άλούζα μιλούσε, ό Γαβριήλ έμεινε σιωπηλός. Όταν τέλος έκείνη σόλασε, την ρώτησε:

— Δεν μοι λές, Άλούζα, νουίξεις πως οι έχθοι του πατέρα μου ζών άκόμα;

— Υψηλότατε, δεν Ξέρο. Εν τούτοις νομίζω, ότι πρέπει να φυλάγεστε. Γι' αυτό, δεν κάνει να άμεινωσάιτε θρηνοδοξώ στην Αύλη με τό λατφό όνομά σας, που θά τραβήξη έπάνω σας τό βλέμμα των όλων. Έτσι αυτοί που σας μισούν, θά σας ίδούν κι' εσείς δεν θά τους ίδητε. Θά σας χτυπήσουν και δεν θά Ξερετε από ποι προσόχεται τό χτύπημα, κι' όχι μόνο τον πατέρα σας δεν θά κατορθώσετε να εκδιηθήτε, άλλα και σε τίς, ύρημότατε, θά γαθήτε. Είσθε γενναίος βέβαια, μί δεν έχετε άκόμα ούτε φίλους, ούτε τ' όνομά σας είνε γνωστό...

— Να γιατί, Άλούζα, λυτάμια που δεν πρόφτασα ν' άποκτήσω μερικούς φίλους και λίγη δόξα. Άχ!... Αν με είχα είδοποιήσει από δυό χρόνων τουλάχιστον... Μα δεν έχει σημασία, τά κερδίω τον χαμένο καιρό. Θά πάω στο Παρίσι, Άλούζα, και χωρίς να κρυφώ πως είμια ένας Μοντγκομερύ, μπορώ περιγράμ να μιν πώ ότι είμια ό γιός του κόμητος Γαζώβου. Ό όίκος μου έχει άπειρους τίτλους και μπορώ να χρησιμοποίησω έναν απ' αυτούς γιά όνομά μου. Μπορώ να παρουσιάσω ως ύποκόπι ντ' Έξίμς κι' Έξο, είτε να κρυφτώ, είτε να άμεινωθώ. Έπειτα θά πάω να βρω...

Ναι, λοιπόν θά βρω στην Αύλη; Ν' άπειθωθώ στον κοντόσταυλο Μνημορανού στον τρεμεροτό και σκληρό αυτό όρηζόλιθο. Καταούφασε, Άλούζα; Είμια κι' έγώ της γνώμης σου, ότι δεν πρέπει ν' άπειθωθώ σ' αυτόν. Να παρουσιάσω στο στρατόρχη ντέ Σαντ Άντορέ; (Άλοουθεύ!

Ό κόμης Γαβριήλ Μοντγκομερύ. (Είκων απ' το βιβλίο της Μαντάμ ντε Ασαρμαγιέ «Η Πριγκίπισσα ντε Κλέες».)

